99558567-4	04/11/2026	כלכליסט - כותרת	עמוד 8	1	26.89x22.37
במרכז טאובד"ר שרית סילברמן - חוקרת בכירה במרכז טאו - 25170					

מחקר: הזכאות לסייעות רפואיות ממומשת בעיקר ביישובים חזקים :

המחיר הנוסף של האלרגיה

מחקר: הזכאות לסייעות רפואיות ממומשת בעיקר ביישובים חזקים

מספר הסייעות הצמודות לילדים אלרגיים כמעט הוכפל בשנים האחרונות, ועלותן גבוהה משמעותית מעלות העסקתה של אחות בית ספר מקצועית. מחקר חדש חושף פערים בנגישות לרופאי אלרגיה שיעניקו זכאות, וממליץ לשנות מדיניות

שחר אילן

מספר הסייעות הרפואיות שאושרו לתלמידים אלרגיים למזון בבתי הספר כמעט הוכפל בתוך ארבע שנים, מ־4,655 בשנת הלימודים תשפ"א ל־8,676 בתשפ"ה. עלות הסייעות הצמודות עברה את חצי מיליארד השקלים וגדולה מהעלות של הצבת אחות קבועה בכל בית ספר יסודי וחטיבת ביניים, 462–488 מיליון שקל. בנוסף קיימים פערי ענק במימוש הטבת הסייעת בין יישובים חזקים וחלשים, מה שאומר שה־סייעות הופכות לכוח אדם נוסף שמחזק את ההעדפה התקציבית של יישובים חזקים. כך עולה ממחקר חדש של מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל שערכו חוקרת החינוך ד"ר שרית סילברמן וראש תוכנית הבריאות במרכז פרופ' נדב דוידוביץ'. המחקר בוחן את מדיניות משרד החינוך בנושא אלרגיה למזון ואת הפערים ביישומה באמצעות נתוני הצהרות הבריאות של הורים לתלמידים בשנים 2021–2025.

ד"ר שרית סילברמן. "אחות תוכל להדריך את המורים"
צילום: רבקה סיגלה

נגישות נמוכה לרופאי אלרגיה בשכבות הנמוכות

מדיניות ישראל בנושא אלרגיות למזון ולחומרים של תלמידים כוללת שני מרכיבים שאין להם אח ורע בעולם: איסור גורף על הכנסת מזון אלרגני לבתי הספר וסייעות צמודות לילדים בסיכון. זאת בניגוד למדינות אחרות שבין היתר קבעו אזורים נקיים מבוטנים בבתי הספר. הסיבות לכך הן השילוב של העלייה באבחוני אלרגיות עם ביטול תפקיד אחות בית הספר והעובדה שבבתי הספר בישראל התלמידים אוכלים בכיתות, מה שחושף את התלמידים לנוכחות אלרגנים.

המחקר מתבסס על הצהרות הרגישות למזון וחומרים אחרים שממלאים ההורים וכן על הדיווח של ההורים בדבר הצורך במזרק אפינפרין (אפיפן) בקרבת הילד. הצורך במזרק יחד עם מכתב מרופא אלרגיה הם שמקנים את הזכות לסייעת צמודה. שיעור הצהרות הרגישות מכלל התלמידים זינק יותר מפי שניים מ־1.22% בשנת הלימודים תשפ"ב (2021/22) ל־2.52% בתשפ"ה (2024/25). שיעור נשיאת האפיפן עלה מ־0.37% בתשפ"ג (2022/23) ל־0.53% בתשפ"ה. בכיתות א'–ב' נרשם שיעור נשיאת האפיפן הגבוה ביותר מכל שלבי החינוך – 0.64% בתשפ"ה. החוקרים מייחסים זאת לתמריץ קבלת סייעת צמודה. שיעור המצהירים על הצורך במזרק אפיפן עמד בתשפ"ה על 0.12% ביישובים המשתייכים לאשכולות חברתיים כלכליים 1–2 שהם הנמוכים ביותר ועל 1.1%, כלומר פי 9, ביישובים מאשכולות 9–10 הגבוהים ביותר. החוקרים מגיעים למסקנה ברורה: "תמריץ המדיניות שיוצרת הזכאות לסייעת רפואית פועל כמעט אך ורק ביישובים מאשכולות גבוהים, והשפעתו ביישובים מהאשכולות הנמוכים ביותר זניחה". הם מייחסים את הפער, בין היתר, לכך שהנגישות לרופאי אלרגיה מוגבלת והורים בעלי אמצעים יכולים להרשות לעצמם רפואה פרטית.

עיקר המשאבים מוקצים לכיתות א'–ב'

כך יוצא שהזכאות לסייעת היא לכאורה אוניברסלית אבל בפועל מגדילה את היתרון במשאבי חינוך בשכבות הגבוהות. החוקרים מציינים שככל שמספר הסייעות גדל, מתחזקת ההעדפה התקציבית של יישובים מבוססים. בתשפ"ה הסתכם התקציב לסייעות צמודות ב־523 מיליון שקל, כלומר עבר את חצי מיליארד השקלים והוא צפוי לגדול בקצב מהיר. מרכז המחקר והמידע של הכנסת מעריך את עלות הצבת אחות בכל בית ספר יסודי וחטיבת ביניים ב־462–488 מיליון שקל, כלומר זה זול יותר מסייעות צמודות. אחיות מעניקות מענה גם לשורת צרכים אחרים כמו חיסונים לכלל התלמידים או אירועי בריאות שאינם אלרגיה. בעיה נוספת: מודל הסייעות מקצה את עיקר המשאבים להגנה על תלמידי א'–ב' בעוד הקבוצה הסובלת מרוב ההתקפים הם מתבגרים. החוקרים ממליצים לבחון את מדיניות הסייעת הצמודה מחדש. החוקר פרופ' נדב דוידוביץ' אומר ש"למודל הסייעות אין בסיס מחקרי שמאפשר להעריך את יעילותו. בעבר, כאשר היתה אחות בכל בית ספר, הדבר איפשר התמודדות עם נושאי בריאות מגוונים. אני מברך על הפיילוט שיבחן את החזרת מודל האחיות". יצוין שגם האיגוד הישראלי לאלרגיה קרא בספטמבר לבטל את הסייעות הצמודות בנימוק שאינן יעילות ולבחון את הלופת אחות בית הספר.

ד"ר שרית סילברמן, החוקרת השנייה, אומרת: "הזכאות לסייעת אחידה על הנייר, אבל כדי לממש אותה צריך אבחון אצל מומחה לאלרגיות והגישה לאבחון אינה שווה בכל הארץ. בגלל הפער ילדים עלולים לקבל מענה שונה לפי היכולת של הוריהם. אחות בית הספר גם תוכל להדריך את הצוות ולסייע בהיערכות למצבי חירום. כך המענה הבריאותי יהפוך לחלק מתשתית בית הספר, ולא תלוי ביכולת של כל משפחה". עוד מציינים החוקרים ש"איגודי אלרגיה בינלאומיים ממליצים שלא לנקוט איסור גורף על הכנסת מזונות אלרגניים לבתי הספר". זאת, בין היתר, משום שאין הוכחה ליעילות האיסור וכן הוא יוצר תחושת ביטחון כוזבת.

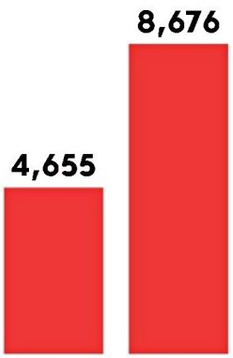
הצהרות על צורך במזרק אפיפן

1.1%
ביישובים מאשכול חברתי גבוה

0.12%
ביישובים מאשכול חברתי נמוך

לבתי הספר משתלם יותר להעסיק אחיות

מספר הסייעות כמעט הכפיל עצמו
מספר סייעות צמודות מטעמי אלרגיה למזון

אחות בכל בית ספר תעלה פחות
עלות שנתית

523
מיליון שקל
עלות הסייעות

488–462
מיליון שקל
עלות אחות צמודה בכל בית ספר וחטיבת ביניים

מקור: מרכז טאוב